

**In Alto da Cova da Moura,
brengen meer dan 250 kinderen hun eerste levensjaren in
zeer precare omstandigheden door.**

**Voorstel voor een werkplan voor de kinderen, onthaalmoeders
en ouders
april 2001**

De omstandigheden waarin de kinderen van 0 tot 3 jaar in Bairro do Alto da Cova da Moura, in Buraca, leven, vragen om de dringende aandacht van de officiële instanties.

De onmiddellijke goedkeuring van vernieuwende en prioritaire interventie maatregelen die tegemoet komen aan de noden van die bevolkingsgroep, is onontbeerlijk. We hebben een voorstel voor een werkplan uitgewerkt, dat vooral gericht is op de eerste preventie en op de bevordering van de persoonlijke autonomie, om de kinderen tot volwaardige burgers te laten opgroeien.

Beschrijving van de huidige toestand in Alto da Cova da Moura
--

Om sociale en economische redenen ziet het gezin zich steeds vaker voor de onmogelijkheid geplaatst zijn kinderen de aangepaste opvang te geven die nodig is voor de vorming van de individualiteit en die borg staat voor een integrale ontwikkeling als individu en als sociaal wezen. De verantwoordelijkheid voor deze taak wordt steeds meer doorgeschoven naar de onthaalmoeders, kinderdagverblijven en crèches.

In Bairro do Alto da Cova da Moura beantwoorden de onthaalruimten voor de kinderen zelden aan pedagogische criteria omdat ze niet reglementair

zijn of niet officieel erkend zijn. In vele gevallen stellen we vast dat niet voldaan wordt aan de meest elementaire voorwaarden om pedagogische activiteiten op touw te zetten.

Om aan de noden van de ouders tegemoet te komen, werden in de buurt ongeveer 18 onthaalruimten opgericht. Dit gebeurde zonder enige officiële erkenning.

De onthaalmoeders genoten geen enkele aangepaste opleiding met het oog op de functie die ze sinds meerdere jaren uitoefenen. Desondanks zorgen ze voor de opvang van een **totaal van ongeveer 250 kinderen**, met een leeftijd die gaat van de eerste levensdagen tot het ogenblik waarop ze naar de basisschool gaan.

Er zijn meerdere gevallen bekend van onthaalmoeders met 12/14, of zelfs meer, kinderen die zich in een ruimte bevinden die tegelijk dienst doet als slaapkamer, zitkamer en inkomhal en waar voortdurend mensen over en weer lopen. De kinderen hebben geen speelgoed noch materiaal dat ze kunnen gebruiken om zelf ervaringen op te doen en zich te ontwikkelen volgens een progressief opgebouwd proces dat aan de onderling verschillende levensomstandigheden en ervaringen aangepast is.

Soms gaat het om kinderen van illegale arbeiders die hun pasgeborene bij de onthaalmoeder moeten achterlaten om hun inkomen te verzekeren. Het precair karakter van het werk heeft als gevolg een onregelmatig salaris dat soms maandenlang niet uitbetaald wordt. Daardoor wordt de onthaalmoeder niet op gezette tijden betaald en moeten de ouders hun hoop vestigen op de "speciale gunst" dat de onthaalmoeder hun kind nog verder wil opvangen of ze moeten naar een andere onthaalmoeder uitkijken.

We hebben gevallen ontdekt van kinderen die bij de onthaalmoeder verblijven van 5u 's morgens tot 22u 's avonds. Anderen blijven de hele week bij de onthaalmoeder omdat hun moeder een preciaire werkaanbieding kreeg op grote afstand. Er zijn ook kinderen met een fysische en psychische handicap - sommigen zijn voor behandeling uit Afrika overgekomen -, die niet de nodige medische en psychologische nazorg krijgen.

- Vele ouders die hun kinderen aan de onthaalmoeder toevertrouwen, werden zelf niet voldoende voorbereid op het ouderschap. Sommige ouders - zelf nog adolescenten - geven zich over aan illegale praktijken. Tijdens het verloop van het project 'OPSTAPJE' (1997-1999) hebben we

vastgesteld dat een goede begeleiding van de kinderen een ommekeer in de houding van de ouders kan teweegbrengen.

Daarenboven hebben deze jonge ouders geen steun van hun eigen ouders, want zij bleven achter in Afrika. Deze afwezigheid heft niet alleen gevolgen op vlak van concrete hulp, die ontbreekt, maar eveneens op vlak van waarden en referenties, die niet of vervormd worden doorgegeven.

We hebben vastgesteld dat de kinderen steeds minder aandacht krijgen op het moment van hun leven waar zij enerzijds de grootste ontvankelijkheid hebben om informatie en concepten op te nemen en waar ze anderzijds de minste mogelijkheid hebben zich uit te drukken en hun verlangens kenbaar te maken..

Daarbij komt nog: het gebrek aan criteria bij de ervaringen en begeleiding die ze krijgen. Als resultaat daarvan zijn de kinderen:

- Volgstuwd met informatie zonder dat daar een conceptvorming aan beantwoordt.
- Vol virtuele ervaringen, die niet in de praktijk omgezet of beleefd worden. Er ontstaat verwarring omtrent de betekenis van die ervaringen voor de opbouw van een persoonlijke en sociale realiteit.
- In de war wat betreft de criteria voor hun handelen omdat ze geen concrete, duurzame en betekenisvolle referenties hebben.

De 18 onthaalmoeders proberen aan de noden van die kinderen tegemoet te komen. Ze hebben al dan niet goede bedoelingen, voorbereiding of uitrusting. Er is echter geen onderlinge band die het hun mogelijk maakt richtlijnen te definiëren, processen te beoordelen en doelstellingen te bepalen.

Deze kinderen zijn vanaf het begin slachtoffer van de sociale omstandigheden van de plaats waar ze geboren werden. Op die plaats zal het eerste leerproces, dat bepalend is voor hun toekomst als sociaal wezen, plaatsvinden.

Aandachtspunten

Dagelijks zijn we getuige van eindeloze en steriele debatten over geweld en criminaliteit. Dit blijft zo zolang men de oplossing van het probleem niet bij de basis zoekt. Kinderen die in hun vroege levensfase niet goed begeleid worden, gaan snel de weg van de agressie op. In plaats van kinderen met Rechten, die eerbiedigd en verdedigd moeten worden, worden ze als verschoppelingen en marginale boefjes beschouwd. Men heeft niet door dat het om dezelfde werkelijkheid en dezelfde mensen gaat.

- Wat voor uitwegen blijven er voor kinderen die vanaf hun eerste levensdagen urenlang aan hun lot overgelaten worden? Ze worden voor de T.V. gezet of boven op een bed neergelegd. Alleen aan de basisbehoeften van voeding en verzorging wordt enigszins voldaan. Verder worden ze niet aangemoedigd en als ze al aandacht krijgen, is het om hen terecht te wijzen of te straffen, zonder verantwoording of betekenis.
- Wat kan men van kinderen die op die manier "opgevoed" zijn, verwachten dan alleen een gelijkaardige respons als die ze zelf in hun eerst levensdagen ontvangen hebben: onbegrip, onaangepaste reacties op situaties of sociale normen die ze niet als die van hen erkennen, daar ze zelf steeds in de marge van die norm geleefd hebben?
- Hoe denkt men het gewelddadige optreden van deze kinderen, en later jongeren en volwassenen, te veranderen als dit optreden eenmaal vastgelegd en erkend is als het enige mogelijke om aan hun behoeften te voldoen?
- Kunnen we op deze kinderen rekenen als toekomstige burgers die actief meewerken aan de opbouw van een vernieuwende, rechtvaardige, solidaire en democratische samenleving? Het enige waar deze kinderen mee vertrouwd zijn, is geweld, willekeur, agressie, de wet van de sterkste en een warboel van concepten die die hun zonder enig criterium of begeleiding via de televisiebeelden aangeboden worden of waar ze via hun vriendjes, die met hetzelfde gebrek aan referenties te kampen hebben, mee in aanraking komen.

Ons actievoorstel

Er moet vroeg ingegrepen worden, met name bij kinderen tussen 0 en 3 jaar. In die periode worden de basisconcepten gevormd die fundamenteel zijn voor de vorming van de persoonlijkheid. De onthaalmoeders hebben dringend opleiding nodig om de kinderen in deze fase te kunnen begeleiden.

Dezelfde lijn volgend die de Associação Cultural Moinho da Juventude van bij haar ontstaan kenmerkt, stellen we een project voor dat het volgende omvat:

**Vorming van de onthaalmoeders en
hiermee samenhangend:
Vorming van de ouders van de betrokken kinderen**

Basisprincipes van de vorming:

- 1. Reflectie op de ervaringen van de onthaalmoeders en uitwisseling van kennis**
- 2. empowerment**
- 3. gender**
- 4. een interculturele opvoeding**

“Bevrijding en autonomie worden in de praktijk en door de actie verworven”. Daar streven de onthaalmoeders in hun beroep naar. Vaak vergeten ze echter wat voor belangrijke schakel ze zelf zijn in de opbouw van processen bij de kinderen die hen naar autonomie en bevrijding - het hoogste doel in de opvoeding - gaan voeren.

De onthaalmoeders moeten bewust gemaakt worden van hun fundamentele rol. Dit gebeurt in een opleiding die over 1 jaar loopt, waarbij een **“interactieve methode»** wordt toegepast en die vertrekt van de ervaring van elke onthaalmoeder op zich en van de groep als geheel.

I Praktische individuele opleidingsessies bij de onthaalmoeder thuis, en met de haar toevertrouwde kinderen.

- 1 u per week, op een afgesproken tijdstip, opdat de belangrijkste momenten van de tussenkomst van de onthaalmoeder geobserveerd kunnen worden.

II Praktische individuele opleidings-sessies met de onthaalmoeders in de gemeenschappelijke ruimte van de Moinho, samen met de haar toevertrouwde kinderen.

- 2 keer per maand, na afspraak met de onthaalmoeders.

III Individuele reflectie-sessies met de onthaalmoeders over de geobserveerde praktijk.

- 2 keer per maand, na afspraak in functie van de uurregeling en bij voorkeur op de dag dat de onthaalmoeder met de kinderen naar de Moinho komt. Het tweede uur is er een peuter/kleuterleidster die een activiteit met de kinderen ontwikkelt.

IV Groepssessie met alle onthaalmoeders in opleiding om na te denken over concrete situaties en thema's die door de onthaalmoeders en door de vormingswerkers aan de orde gebracht werden naar aanleiding van de vastgestelde en ervaren moeilijkheden.

1 keer per maand, op zaterdag (dag waarop de onthaalmoeders meer vrije tijd hebben), gedurende 3 uur

V Eenheden van theoretische opleiding

1 keer per week gedurende 3 uur, over de volgende thema's:

- Ontwikkelingsfases bij de kinderen van 0 tot 3 jaar.
- Voeding
- Hygiëne en gezondheid
- Contact met de ouders en ouderlijke verantwoordelijkheid

VI Ontmoetingen met de ouders van de kinderen van elk van de onthaalmoeders

- Aanvankelijk worden de onthaalmoeders bij deze ontmoeting door de verantwoordelijke kleuterleidster begeleid. Het is de bedoeling dat de onthaalmoeders leren nadenken over het belang van hun relatie met de ouders van de kinderen.
- Men voorziet het gebruik van het materiaal van 'OPSTAPJE' ter begeleiding van de ouders bij hen thuis, tijdens het weekeinde of 's avonds.

VII Gezellige bijeenkomst van de onthaalmoeders en de ouders in de Moinho, op 3 tijdstippen van het jaar: Kerstmis, Carnaval en de Zomerperiode (in de maand juli).

- Het is raadzaam dat degenen die bij de opvoeding van de kinderen betrokken zijn, met elkaar overleg plegen en samenwerken om een relatie van nauwe betrokkenheid te scheppen en weet te krijgen van elkaars effectieve behoeften. Op die manier kunnen, in samenspraak, actiestrategieën uitgewerkt worden die tegemoet komen aan de noden en aan de belangstellingssfeer van de kinderen waar ze gezamenlijk zorg voor dragen.

**Het verwerven van het onontbeerlijke didactische materiëel
De aanpassing van de opvangruimtes van de onthaalmoeders
En de bouw/aanpassing van een ruimte ter ondersteuning**

Didactisch materiëel:

Het verwerven van infrastructuur (bedjes, matrasjes) en van het onontbeerlijk didactisch materiëel voor elk van de onthaalmoeders moet mogelijk gemaakt worden met de steun van peters en meters. Het individueel basismateriëel kan aangevuld worden met 'spelletjeskoffers' voor gemeenschappelijk gebruik die wekelijks aan de onthaalmoeders uitgeleend worden.

Ruimtes:

De meeste bestaande ruimtes zijn er niet op afgestemd kinderen te herbergen. Toch kunnen die ruimtes, mits enige investering, aangepast worden.

Daarom doen we de Gemeente van de Amadora dit voorstel in het kader van het 'Projecto Luta contra a Pobreza' (Project: "Strijd tegen de Armoede"):

- recuperatie van 12 van de 18 bestaande onthaalruimtes
- bouw en aanpassing van een ruimte ter ondersteuning die door Moinho (Culturele Vereniging "Moinho da Juventude") zal beheerd worden.